

*Overzicht en eerste resultaten van de
vangsten van Smienten in de
Westwouderpolder, De Woude in 2015/2016*

Overzicht en eerste resultaten van de vangsten van Smienten in de Westwouderpolder, De Woude in 2015/2016

Inleiding

Smienten staan onder druk! Ze worden vaak in een adem genoemd met ganzen en hun problematiek. De soort is in het nieuws geweest als griepvirusdrager. Jacht op de Smient is ook een onderwerp dat op dit moment in verschillende provincies speelt. Tellingen geven aan dat het aantal overwinterende smienten in Nederland de laatste jaren afneemt. Meer onderzoek aan Smienten is nodig om meer over het gedrag van deze soort te weten te komen. Gegevens over de trekwegen, plaatstrouw aan en gedrag in overwinteringsgebieden zijn nauwelijks bekend. Dit was de aanleiding van de start van het onderzoek in de Westwouderpolder, De Woude. In polder Zeevang en Arkenheem waren al pilotstudies gedaan en deels vanuit deze studies wordt het onderzoek nu voortgezet. Dit verslag geeft een overzicht van de activiteiten in 2015-2016 en de eerste resultaten van onze acties in de Westwouderpolder, de Woude.

Werkwijze

De Smienten werden met behulp van een kanonnet gevangen. De gevangen vogels werden daarna in tentjes ondergebracht waar ze tot rust konden komen. Daarna werden de vogels geringd en werden er biometrische gegevens verzameld (sexe, leeftijd, gewicht, vleugellengte, koplengte en tarsuslengte). Tevens werd er van alle vogels een bloedmonster genomen en van de cloaca en keel een swab genomen. Buiten de metalen ring van het Vogeltrekstation werd een deel van de Smienten, die van de laatste twee vangsten, voorzien van een kleurring.

Vangsten

Op 18 februari 2015 werden de eerste Smienten gevangen. Die dag werden 62 exemplaren gevangen en voorzien van een metalen ring. De tweede vangactie op 24 oktober 2015 was goed voor 25 vogels. Hiertussen zat een exemplaar dat we op 18 februari 2015 hadden gevangen en geringd. Buiten de metalen ring kregen alle Smienten ook een kleurring. Een vangpoging tussen 5-7 februari 2016 was niet succesvol. Beter ging het op 1 maart 2016 toen er 28 Smienten konden worden gevangen. Hiertussen zaten vier geringde vogels. Drie van de eerste vangst op 18 februari 2015 en één van de vangst van 24 oktober 2015. Ook deze vogels kregen buiten de metalen ringen een kleurring, voor zover zij die niet hadden.

Foto 1: Smient met kleurring, links mannetje, rechts vrouwtje

Gebruik van Kleurringen

Eén van de onderzoeksvragen, de plaatstrouw aan overwinteringsgebieden, willen we uitvoeren door de gevangen Smienten te voorzien van een kleurring met een individueel herkenbare code. Hiertoe werd contact gezocht met Kane Brides van het WWT (World Wildlife Trust) in Engeland. Hij is de internationale coördinator voor het uitgeven van kleurmerken voor eenden. De keuze viel op een gele ring met een cijfer-letter combinatie. Dit kleurringproject staat vermeld op de kleurringwebsite van Dirk Raes (CR-Birding.org). Waarnemers worden via deze site naar ons verwezen, waarna men info kan verkrijgen over de betreffende waargenomen vogel.

Details vangsten

Tabel 1 geeft een overzicht van de gemiddelden van alle vangsten in 2015-2016. In totaal werden er 110 Smienten gevangen, incl. controles. Sexratio was precies 50% (55/55). Het aantal jonge vogels was echter bedroevend laag, 8 van de 110 (7,3%). Leeftijden werden vastgesteld aan de hand van de Franse determinatiegids Guide de détermination de l'âge et du sexe des canards (zie ook foto 1 en 2). Opvallend waren de hoge gewichten van zowel de adulte als juveniele mannen en vrouwen van de vangst van 1 maart 2016 t.o.v. de beide eerdere vangsten.

Foto 2: Geslachtsverschil in vleugeltekening, links vrouwtje, rechts mannetje

Tabel 1. Gemiddelde data van alle vangsten in 2015-2016										
Datum	Leeftijd	Geslacht	N	Vleugel	Gewicht	Leeftijd	Geslacht	N	Vleugel	Gewicht
18-2-2015	>1ekj	vrouw	28	243	680	1ekj	vrouw	0	0	0
24-10-2016	>1ekj	vrouw	13	252	680	1ekj	vrouw	1	249	580
1-3-2016	>1ekj	vrouw	10	251	712	1ekj	vrouw	3	250	740
Datum	Leeftijd	Geslacht	N	Vleugel	Gewicht	Leeftijd	Geslacht	N	Vleugel	Gewicht
18-2-2015	>1ekj	man	31	258	747	1ekj	man	3	253	647
24-10-2016	>1ekj	man	10	266	759	1ekj	man	1	264	680
1-3-2016	>1ekj	man	14	266	804	1ekj	man	1	265	735

Terugmeldingen

De eerste terugmeldingen betroffen 1 en 3 Smienten van de vangst van 18 februari 2015 op respectievelijk op 24 oktober 2015 en 1 maart 2016 (zelfde vanglocatie). Dit gaf al aan dat er door een aantal vogels jaarlijks in hetzelfde gebied wordt overwinterd. Dit was al opgevallen doordat minimaal een 7-tal geringde Smienten al vóór de twee laatste vangsten in het gebied werden waargenomen. Aangezien er in de buurt geen Smienten worden gevangen/geringd, moesten deze wel van de eerste vangst zijn. Echter zeker weten deden we dat niet, maar het werd later bevestigd door deze vangst.

Het gebruik van de kleurringen zal hier zeker een nog beter beeld van gaan geven. Het aflezen is niet gemakkelijk en vraagt nogal wat ervaring. Maar de resultaten geven tot nu toe goede hoop dat we met de aflezingen interessante gegevens kunnen verzamelen.

Waarnemingen van kleurringen lijken tot nu toe een beeld te geven dat sommige vogels plaatstrouw (perceeltrouw!) zijn. Van de 52 tot nu toe gekleurde Smienten werden er al 12 verschillende individuen op het vangperceel afgelezen na het ringen. Zoals al vermeld is het aflezen van kleurringen bij Smienten niet gemakkelijk. De Smienten staan laag op de poten en het gras is vaak net iets te hoog. Regelmatig werden vogels afgelezen als ze net het water uit kwamen en zich op de slootkant stonden te poetsen. Soms moet je dus gewoon geluk hebben en is het een kwestie van lange adem!

In de maanden februari en maart werd het gebied regelmatig bezocht om gekleurde Smienten af te lezen. In totaal werden 12 van de 52 gekleurde Smienten afgelezen, waaronder een paartje (D2 en H1). Op 3 april werden nog maar 70 Smienten aangetroffen, waaronder 1 met een kleurring (niet kunnen aflezen). Het weekend daarna waren vrijwel alle Smienten vertrokken. Hierna werden nog maar spaarzaam Smienten gezien. Het gebied staat er om bekend dat er tot ver in mei nog een enkel paartje aanwezig kan zijn (Dirk Tanger).

Een mannetje van de eerste vangst op 18 februari 2015 werd in het najaar op 7 september 2015 geschoten te Rostov in Rusland op een afstand van 2256 km van de Westwouderpolder. Deze vogel was vermoedelijk al onderweg van de broedgebieden naar het overwinteringsgebied.

Een overzicht van de tot nu toe waargenomen kleurringen wordt gegeven in tabel 2.

Tabel 2 - Smienten, overzicht waargenomen kleurringen De Woude							
Code kleurring	Metalen ring	Datum	Plaats	Sexe	Leeftijd	Waarnemer	Opmerking
Y-B5	5.431.857	18-2-2015	Geringd (alleen metaal), De Woude	vrouw	>1ekj	Smienten team	
		24-10-2015	gecontroleerd tijdens kanonnetvangst, kleurring B5 toegevoegd			Smienten team	
		22-2-2016	Kleurring afgelezen, De Woude			FC	
Y-C1	5.506.502	24-10-2015	Geringd, De Woude	vrouw	>1ekj	Smienten team	
		22-2-2016	Kleurring afgelezen, De Woude			FC	
		26-2-2016	Kleurring afgelezen, De Woude			FC	
Y-C3	5.506.504	24-10-2015	Geringde, De Woude	man	>1ekj	Smienten team	
		26-3-2016	Kleurring afgelezen, De Woude			FC	vrouw ongeringd
Y-C9	5.506.510	24-10-2015	Geringd, De Woude	vrouw	1ekj	Smienten team	
		7-2-2016	Kleurring afgelezen, De Woude			Smienten team	
		22-2-2016	Kleurring afgelezen, De Woude			FC	
		20-3-2016	Kleurring afgelezen, De Woude			FC	
Y-D2	5.506.521	24-10-2015	Geringd, De Woude	vrouw	>1ekj	Smienten team	
		22-2-2016	Kleurring afgelezen, De Woude			FC	
		26-2-2016	Kleurring afgelezen, De Woude			FC	
		1-3-2016	gecontroleerd tijdens kanonnetvangst			Smienten team	
		20-3-2016	Kleurring afgelezen, De Woude			FC	man Y-H1
		26-3-2016	Kleurring afgelezen, De Woude			FC	man Y-H1
Y-F2	5.507.553	18-2-2015	Geringd (alleen metaal), De Woude	vrouw	>2ekj	Smienten team	
		1-3-2016	gecontroleerd tijdens kanonnetvangst, kleurring F2 toegevoegd			Smienten team	
Y-F5	5.506.532	1-3-2016	Geringd, De Woude	man	>2ekj	Smienten team	
		20-3-2016	Kleurring afgelezen, De Woude			FC	
Y-F9	5.507.561	18-2-2015	Geringd (alleen metaal), De Woude	vrouw	>2ekj	Smienten team	
		1-3-2016	gecontroleerd tijdens kanonnetvangst, kleurring F9 toegevoegd			Smienten team	
		26-3-2016	Kleurring afgelezen, De Woude			FC	man ongeringd
Y-G1	5.506.537	1-3-2016	Geringd, De Woude	man	>2ekj	Smienten team	
		26-3-2016	Kleurring afgelezen, De Woude			FC	vrouw alleen metaal
Y-G8	5.506.544	1-3-2016	Geringd, De Woude	man	>2ekj	Smienten team	
		20-3-2016	Kleurring afgelezen, De Woude			FC	
Y-H1	5.506.547	1-3-2016	Geringd, De Woude	man	>2ekj	Smienten team	
		20-3-2016	Kleurring afgelezen, De Woude			FC	vrouw Y-D2
		26-3-2016	Kleurring afgelezen, De Woude			FC	vrouw Y-D2
Y-H2	5.506.548	1-3-2016	Geringd, De Woude	man	>2ekj	Smienten team	
		20-3-2016	Kleurring afgelezen, De Woude			FC	veel groen op kop
Y-H3	5.431.858	18-2-2015	Geringd (alleen metaal), De Woude	man	>2ekj	Smienten team	
		1-3-2016	gecontroleerd tijdens kanonnetvangst, kleurring H3 toegevoegd			Smienten team	
		20-3-2016	Kleurring afgelezen, De Woude			FC	
Terugmelding buitenland							
	5.507.585	18-2-2015	Geringd, De Woude	man	2ekj	Smienten team	
		7-9-2015	Rostov, Rusland (2256 km), geschoten				

Toekomst

Voor de toekomst willen we doorgaan met jaarlijkse vangsten in de Westwouderpolder. De vangsten geven een idee van het jongenpercentage in dit gebied en geeft tevens een overzicht van de geslachtsverhoudingen. Tevens kan jaarlijks een jaarlijks een monster (bloed, cloaca en keel swabs) genomen worden van de gevangen vogels om ze te testen op griepvirussen. Het aanbrengen van meer kleurringen kan een beter en sneller inzicht geven in de plaatstrouw van Smienten en mogelijk ook van partnertrouw. Het idee om vogels te voorzien van geolocaters zou een goed overzicht kunnen geven van broed- en doortrekgebieden van deze groep Smienten. Zenders kunnen veel aanvullende gegevens leveren over precieze trekroutes van en naar de broedgebieden, want daar is nauwelijks iets van bekend.

Smientenvangteam: Gerard Müskens, Dirk Tanger, Jan Vegelin, Fred Cottaar, Youri van der Horst, Anna Hermsen, Ruud van Kats, Piet Zomerdijk, Kees de Jager, Rinse van der Vliet, Camilla Dreef, Andrea Kölzsch en Jan Visser.

Zonder de bereidwillige medewerking van Dick Hos om op zijn percelen te mogen vangen was dit onderzoek niet mogelijk geweest.

Foto's Kees de Jager, Jan Vegelin en Fred Cottaar

Fred Cottaar, Lutulistraat 42, 3037 CB Haarlem; fred.cottaar@gmail.com

Gerard Müskens, Dirk Tanger, Jan Vegelin & Piet Zomerdijk

juni 2016

